

# ... O architekturze mieszkaniowej XXI wieku – uwag kilka

## ... Some Comments on the 21<sup>st</sup>-century Residential Architecture

### Streszczenie

Niniejszy artykuł dotyczy prognoz związanych z rozwojem obszarów zurbanizowanych, siedlisk ludzkich, oraz architektury mieszkaniowej na naszej Ziemi. Zdaniem autora wiek XXI to wiek nowego innego spojrzenia na zagadnienia związane z kształtowaniem miasta oraz różnorodnych nowych form zamieszkania spełniających wszelkie oczekiwania człowieka w wyniku nowych aktualnych wyzwań np. związanych ze znacznymi zmianami klimatycznymi, ochroną środowiska przyrodniczego, przyrostem demograficznym lub niezbędnych potrzeb np. związanych z rewitalizacją zdegradowanych terenów miejskich etc.

### Abstract

This paper is devoted to forecasts relating to the development of urbanized areas, human habitats, and residential architecture on our Earth. According to the Author, 21<sup>st</sup> century is a century of a new different approach to issues connected with shaping a city and diversified new forms of residence satisfying all expectations as a result of new current challenges, e.g. the ones connected with considerable climatic changes, protection of natural environment, the rate of natural increase or necessary needs, connected e.g. with the revitalization of degraded urban areas, etc.

Słowa kluczowe: Architektura mieszkaniowa XXI wieku, aspekt czasu, zagrożenia, ochrona Ziemi, prognozy rozwoju.

Keywords: Residential architecture of the 21st century, aspect of time, threats, protection of Earth, development forecasts.

### ASPEKT CZASU

- **Wszelkie zmiany wraz z upływem czasu oraz rozwoju cywilizacyjnego świata następują we wszystkich dziedzinach życia.** Podnosi się standard i jakość życia, zamieszkania, możliwości obywateli etc.
- **Stan urbanizacji naszego globu tylko w okresie XX wieku** uwzględniając wyłącznie powierzchniowy i jakościowy rozwój miast oraz przyrost ludności, a także skalę degradacji środowiska przyrodniczego na lądach, morzach i oceanach **jest zaskakująco szybki, a zarazem niepokojący.**
- Obecne pokolenia, które były świadkami znacznych przemian gospodarczo – społecznych, ustrojowych, a w ich konsekwencji rozwoju mieszkalnictwa oraz urbanizacji krajów Europy i innych kontynentów, a w szczególności w Polsce w **drugiej połowie XX wieku, mogą ocenić tempo i skalę zmian oraz przeobrażeń w kształtowaniu oblicza i krajobrazu miasta, architektury, a także jakości życia mieszkańców.**
- Analizując rozwój cywilizacyjny i obecny stan architektury mieszkaniowej oraz urbanistyki miast i osiedli na świecie, a w szczególności w Europie w przeciągu XX wieku, możemy przypuszczać, że **wiek XXI będzie wiekiem „dużego przyspieszenia” w rozwoju i wszechstronnych przemianach w kształtowaniu siedlisk ludzkich, tylko nie wiemy jakich i w jakim kierunku zmierzających – W NIEZNANE.**

### ASPECT OF TIME

- **All changes accompanying the passing of time and the development of civilization of the world occur in all walks of life.** The standards and quality of life, residence, the citizens' affluence etc. increase.
- **The state of urbanization of our globe only in the period of the 20<sup>th</sup> century,** taking into account only the superficial and qualitative development of cities and the rate of natural increase, as well as the scale of degradation of the natural environment on lands, in seas and oceans, **is surprisingly fast, and alarming at the same time.**
- The current generations, which have witnessed considerable economic, social and political transformations, and consequently the development of the housing sector and urbanization of countries in Europe and on other continents, and in particular in Poland **in the second half of the 20<sup>th</sup> century, are able to evaluate the rate and scale of changes and transformations in shaping the face and landscape of a city, architecture, as well as the quality of life of city residents.**
- Analyzing the development of civilization and the current state of residential architecture and urban planning in cities and housing estates in the world, particularly in Europe throughout the 20<sup>th</sup> century, we can assume **that the 21<sup>st</sup> cen-**

Obecne eksperymenty i poszukiwania nowych form zamieszkania m.in. w Danii, Holandii, Francji, Włoszech i innych krajach jedynie nakreślają pewne tendencje tych poszukiwań.

- **Obecna sytuacja jest ekscytująca bowiem możemy tylko prognozować oraz marzyć ponieważ nie znamy przyszłości oraz społeczeństwa przyszłości. Zmierzamy w nieznaną ale mam nadzieję, że optymistycznie.**

## ZAGROŻENIA

Analizując współczesną rzeczywistość w zakresie kształtowania miast, osiedli i siedlisk ludzkich oraz zachodzące w niej takie zjawiska jak m.in. kryzys współczesnego miasta przy prognozowaniu rozwoju urbanistycznego w najbliższym stuleciu powinniśmy uwzględnić także wnioski wynikające z analizy zagrożeń spowodowanych m.in.

- **ociepleniem klimatu** takich jak: podniesieniem poziomu wód mórz i oceanów, ewentualnych katastrof i klęsk spowodowanych przez m.in. powodzie, trzęsienia ziemi, erupcje wulkanów, megatsunami, huragany, tajfuny, trąby powietrzne, susze, pożary etc. które mogą spowodować wiele szkód w środowisku zamieszkania jak i w środowisku przyrodniczym świata,
- **znaczne zniszczenia i uszczuplenie naturalnych zasobów środowiska przyrodniczego** przez nadmierną eksploatacyjną działalność człowieka oraz przemysł, a także nadmierną eksploatację naturalnych złóż surowców paliwowych i innych,
- **dalszy wzrost demograficzny ludności**, który spowoduje dalszą urbanizację globu ziemskiego oraz znaczne uszczuplenie powierzchni terenów biologicznie czynnych - przyrodniczych,
- **gwałtowny rozwój cywilizacyjny i technologiczny**, który może spowodować zmniejszenie ilości miejsc pracy, coraz większe różnicowanie społeczno – ekonomiczne społeczeństw w kierunku zwiększającej się liczby ludzi biednych na świecie,
- **negatywne skutki działań człowieka** jak m.in. działalność terrorystyczna lub ewentualne wojny etc.
- **inne** np. globalne światowe kryzysy ekonomiczne, finansowe i inne,

**Wszystkie wyżej wymienione zagrożenia, a także jeszcze nieznaną dają m.in. podstawę do wyciągnięcia właściwych wniosków przy prognozowaniu kierunków rozwoju i kształtowania siedlisk ludzkich oraz nowych form zamieszkania w środowisku mieszkaniowym człowieka XXI wieku.**

## OCHRONA ZIEMI

Ziemia z perspektywy Saturna pokazana na zdjęciu wykonanym z sondy Cassini wędrującej po orbicie Saturna dn. 19.07.2013 roku to „**Błada Niebieska Kropka**”. „Moim szczerym pragnieniem jest, aby ludzie na całym świecie przestali na chwilę robić to, co robili i docenili niezwykły fakt życia na bladoniebieskiej kropce” – tak powiedziała Carolyn Porco ze Space Science Institute Uniwersytetu w Boulder (Kolorado) szefowa zespołu odpowiedzialnego za robienie zdjęć przez sondę Cassini. (zdjęcie zrobione z odległości 1 mld 433 mln

**ture will be the age of “great acceleration” in the development and comprehensive transformations in shaping human habitats; we just don’t know what transformations they will be and what direction they will be heading for – towards the UNKNOWN.** The currently implemented experiments and searches of new forms of residence, e.g. in Denmark, Holland, France, Italy and other countries, provide only certain tendencies of these phenomena.

- **The current situation is truly exciting because all we can do is forecast and dream; we do not know the future and the societies of the future. We are heading for the unknown, but I do hope that we are doing it with optimism.**

## THREATS

Analyzing the contemporary reality in terms of shaping cities, housing estates and human habitats, and the phenomena occurring in them, such as e.g. a crisis of the contemporary city, when forecasting the urban development in the nearest century, we should also take into account conclusions welling from the analysis of threats caused by e.g.

- **Global warming**, such as the rise of the level of seas and oceans, possible natural disasters caused by e.g. floods, earthquakes, volcano eruptions, megatsunamis, hurricanes, typhoons, tornadoes, droughts, fires, etc., which can cause great damage in the residential environment, as well as in the natural environment of the world,
- **Considerable damage and depletion of natural resources of the natural environment** by excessive exploitation and industry, as well as excessive exploitation of natural deposits of raw materials used in the production of fuels and others raw materials,
- **Further increase of population**, which will cause further urbanization of the globe and considerable depletion of biologically active natural areas,
- **Rapid civilization and technological development**, which may cause a reduction of the number of jobs, more and more clearly marked social and economic diversification of societies towards an increased number of poor people in the world,
- **Negative effects of human activity**, such as e.g. acts of terrorism, wars, etc.
- **Others**, e.g. global economic, financial and other crises.

**All the threats listed above, as well as some other threats that have not been identified so far, provide the basis to draw appropriate conclusions when forecasting the directions for development and shaping of human habitats and new forms of residence in the housing environment of man in the 21<sup>st</sup> century.**

## PROTECTION OF EARTH

Earth from the perspective of Saturn depicted on a photograph taken from the Cassini probe travelling along the orbit of Saturn on 19 July 2013 is “**a Pale Blue Dot**”. ‘It is my most sincere dream that people stop doing what they have been doing just for a while, and appreciate the unique gift of life on the pale blue dot’, said Carolyn Porco from the

827 tys. kilometrów od obiektywu)<sup>1</sup>. **Ludzkość winna uświadomić sobie wreszcie, że tu na Ziemi jest nasze jedyne miejsce we wszechświecie, że Ziemię której lądy stanowią 30% powierzchni, oceany i morza 70% należy chronić ponieważ nie mamy alternatywy więc ochrona Ziemi, środowiska przyrodniczego, wody i powietrza jest priorytetem.**

#### **CZY URBANIZACJA NA MORZACH I OCEANACH TO REALNA WIZJA PRZYSZŁOŚCI?**

W świetle wspomnianych wyżej zagrożeń, prognozowanych erupcji wulkanów i meagatsunami oraz innych katastrof klimatycznych etc. – **NIE. Urbanizacja na morzach i oceanach jest zbyt ryzykowna, człowiek to nie ryba, a tylko ziemia stwarza poczucie stabilności i bezpieczeństwa oraz zapewnia odpowiednie warunki dla życia człowieka w harmonii z naturą.**

#### **PROGNOZY ROZWOJU**

W bieżącym stuleciu w przewidywaniu rozwoju urbanizacji na ziemi mamy sytuację taką jakiej do tej pory jeszcze nie było; z jednej strony prognozowane zagrożenia Ziemi spowodowane siłami natury, z drugiej strony znaczny przyrost ludności świata i potężne trudności ekonomiczne w dostępności do mieszkań.

**W związku z powyższym powinniśmy inaczej budować miasta, osiedla i domy w silnych związkach ze środowiskiem przyrodniczym, by nie zabrakło nam miejsca na Ziemi.**

#### **NALEŻY POSTAWIĆ PYTANIE TYLKO JAK?**

**Wiek XXI to wiek nowej nieznannej architektury mieszkaniowej w nowym zrównoważonym środowisku mieszkaniowym. To wiek nadziei na lepszą przyszłość w kształtowaniu środowiska mieszkaniowego człowieka na naszej Ziemi, a w szczególności w Europie i w Polsce. To wiek znacznych przeobrażeń cywilizacyjnych, społecznych, gospodarczych, politycznych i innych oraz gwałtownego rozwoju wszelkich innowacyjnych technologii oraz nauki etc. ale także nowej nieznannej urbanistyki związanej z przyrodą, ochroną wartości kulturowych, z wprowadzaniem nowych form zamieszkania w zrównoważone środowisko mieszkaniowe. To wiek znacznych przeobrażeń funkcjonalno – przestrzennych przyjaznych człowiekowi w strukturach miejskich. Sądzę także, że wiek XXI to wiek nowego spojrzenia na zagadnienia związane z kształtowaniem miasta oraz różnorodnych nowych form zamieszkania spełniających wszelkie oczekiwania człowieka w wyniku nowych aktualnych wyzwań np. związanych ze znacznymi zmianami klimatycznymi, ochroną środowiska przyrodniczego lub niezbędnych potrzeb np. związanych z rewitalizacją zdegradowanych terenów miejskich etc.**

„... żeby wiedzieć, czym będzie architektura przyszłości, musimy najpierw dowiedzieć się czym ma być społeczeństwo przyszłości...”, „... Ekonomiści, filozofowie, publicyści przyznają, że jesteśmy w punkcie, kiedy wiadomo już, że dotychczasowe zasady funkcjonowania społeczeństw nie działają, jednak nadal nie wiadomo, co miałoby je zastąpić. Wyłania się puste pole, przestrzeń którą coś musi wypełnić. Energia poszukiwań krąży dziś w świecie...”<sup>2</sup>

Space Science Institute of the Boulder University (Colorado), head of the team responsible for taking photographs by the Cassini probe (the photograph was taken from the distance of 1 billion 433 million 827 thousand km from the lens)<sup>1</sup>. **Humanity should realize that Earth is our only place in the universe, that Earth, with 30% of its surface constituted by lands, and 70% covered by seas and oceans, should be protected, because we have no alternative; therefore, the protection of Earth, its natural environment, water and air is a priority.**

#### **IS URBANIZATION OF SEAS AND OCEANS A REALISTIC VISION OF THE FUTURE?**

In light of the threats referred to above, of the forecast volcano eruptions and megatsunamis, as well as other natural disasters, etc. – **NO. Urbanization of seas and oceans is too risky. People are not fish, and only solid ground offers a sense of stability and safety and provides appropriate conditions for man to live in harmony with nature.**

#### **FORECASTS OF DEVELOPMENT**

In the current century, the situation in forecasting the development of urbanization on Earth is quite unique; on the one hand we have the forecast threats for Earth caused by nature itself, and on the other a considerable rate of natural increase and immense economic difficulties in access to apartments.

**Considering the above, we should build our cities, housing estates and houses differently, in close relations with the natural environment so that we don't run out of space on Earth.**

#### **ALL WE NEED TO DO IS ASK: HOW TO DO IT?**

**The 21<sup>st</sup> century is a century of new unknown residential architecture in a new sustainable housing environment. It is a century of hope for a better future in shaping the housing environment of man on our Earth, particularly in Europe and Poland. It is a century of considerable civilization changes, social, economic, political and other transformations, and of rapid development of all innovative technologies and science, etc., but also of new unknown urban planning connected with nature, protection of cultural values, introduction of new forms of residence into the sustainable housing environment. It is a century of considerable human-friendly functional and spatial transformations in urban structures. I also believe that the 21<sup>st</sup> century is a century of a new approach to issues connected with shaping cities and diverse new forms of residence, satisfying all expectations of man as a result of new current challenges, e.g. the ones connected with significant climatic changes, protection of the natural environment or the necessary needs, e.g. connected with the revitalization of degraded urban areas, etc.**

‘... in order to know what the architecture of the future will be, first we need to find out what the society of the future is supposed to be...’, ‘... Economists, philosophers, publicists admit that we are at a point when we already know that the old principles governing the functioning of societies do not work, but we still don't know what they should be replaced with. An empty spot emerges, a space that needs to be filled. The energy of search is circulating the world today...’<sup>2</sup>

Niezależnie od powyższego stanowiska profesjonalistów, naukowców, praktyków trudno się nie zgodzić z twierdzeniem, że mówiąc o architekturze przyszłości musimy wiedzieć dla jakiego społeczeństwa przyszłości projektujemy miasta i kształtujemy środowisko mieszkaniowe człowieka. Dlatego obecnie możemy tylko i wyłącznie prognozować lub opierając się na bieżących poszukiwaniach i eksperymentach w tym zakresie spróbować określić tendencje w rozwoju architektury mieszkaniowej jutra oraz kształtowania nowych form zamieszkania w zrównoważonym środowisku mieszkaniowym przyszłości.

W nowych wizjach przestrzennych form zamieszkania dla społeczeństwa przyszłości nadejdzie coś nowego nieznanego w silnych związkach i relacjach do istniejących struktur miejskich. Należy tylko postawić pytanie co? Nastąpi dalszy rozwój edukacji społeczeństwa przyszłości dotyczącej m.in. architektury i sztuki oraz jakości i wartości otaczającej przestrzeni oraz środowiska przyrodniczego. Nastąpi wzrost świadomości społeczeństwa przyszłości odnośnie znacznych zagrożeń dla środowiska człowieka jakie niosą m.in. gwałtowne zmiany klimatyczne i inne, oraz potrzeby ochrony środowiska przyrodniczego i jego zasobów naturalnych.

**W prognozach dotyczących kierunków rozwoju i kształtowania architektury mieszkaniowej XXI wieku oraz zrównoważonego środowiska mieszkaniowego należy uwzględnić moim zdaniem m. in. następujące aspekty:**

- **kompleksową ochronę globu ziemskiego jako całości:** wody, zieleni, powietrza oraz jego zasobów naturalnych i środowiska przyrodniczego,
- **kreację społeczeństwa przyszłości,**
- **rozwój klasy średniej społeczeństwa kreatywnego,** które będzie motorem napędowym wszelkiego rodzaju działań, także w zakresie kształtowania przestrzeni siedlisk ludzkich i architektury mieszkaniowej,
- **kreatywną edukację społeczeństwa przyszłości,**
- **czynnik polityczny** zmierzający do zapewnienia pokoju między narodami oraz rozwoju społeczeństwa przyszłości w harmonii z naturą,
- **czynnik ekonomiczny** – zapewnienia dostępności społeczeństwa przyszłości do mieszkań i domów, a także ekonomicznego kształtowania i eksploatacji w trakcie użytkowania nowych form zamieszkania w nowym środowisku mieszkaniowym,
- **rozwój nauki, nowych innowacyjnych technologii etc.**
- **wykorzystanie wszelkich odnawialnych naturalnych źródeł energii wiatru, wody, ziemi, a w szczególności energii słonecznej na niespotykaną dotąd skalę,**
- **recykling** – wykorzystanie wtórne wszelkich odpadów i materiałów z produkcji przemysłowej, budowlanej i innej.
- **oszczędność wody pitnej i opadowej;** wykorzystanie jej do nawadniania terenów biologicznie czynnych, dachów zielonych, realizacji założeń wodnych oraz do potrzeb gospodarstwa domowego etc.,
- **ochronę wszelkich dóbr i dziedzictwa kulturowego:** miejskich i krajobrazowych założeń urbanistycznych oraz architektury,

Irrespective of the approach of professionals, scientists, practitioners referred to above, it is difficult not to agree with a statement that when talking about the architecture of the future we need to know what society of the future the cities are to be designed for and the housing environment of man is to be shaped for. Therefore, all we can do now is forecast, or – basing on the current searches and experiments in this respect – try to specify the tendencies in the development of residential architecture of tomorrow and in shaping of new forms of residence in the sustainable housing environment of the future.

Something new and unknown will come together with new visions of spatial forms of residence for the society of the future, something with strong bonds and relations with the existing urban structures. All we need to do is ask: what will it be? There will be further development of education of the society of the future in terms of e.g. architecture and arts, as well as the quality and values of the surrounding space and natural environment. There will be an increase of the awareness of the society of the future in the subject of significant threats for the environment of man posed by e.g. rapid climatic changes, and needs of the protection of the natural environment and its natural resources.

**In my opinion, forecasts pertaining to the directions of development and shaping of the residential architecture in the 21<sup>st</sup> century and sustainable housing environment, should take the following aspects into account:**

- **Complex protection of the globe as a whole:** water, greenery, air, and its natural resources and natural environment,
- **Creation of the society of the future,**
- **Development of the middle class of a creative society,** which will be a driving force for all sorts of activities, also in the scope of shaping of the space of human habitats and residential architecture,
- **Creative education of the society of the future,**
- **Political factor** aiming at securing peace among nations and the development of the society of the future in harmony with nature,
- **Economic factor** – securing access for the society of the future to flats and houses, as well as economic shaping and utilization when benefiting from new forms of residence in a new housing environment,
- **Development of science, new innovative technologies, etc.**
- **Utilization of all renewable natural energy sources: wind, water, earth, especially solar energy to an extent never seen before,**
- **Recycling** – re-use of all waste and materials from industrial production, building industry, etc.
- **Saving potable and rainwater;** using it to water biologically active areas, green roofs, implementation of water projects and for household purposes, etc.
- **Protection of all cultural values and heritage:** urban and architectural projects in cities and in an open landscape,
- **Technological development in the management and control of smart buildings, cities and sustainable housing environment,**
- **New architectural creations and visions** of new forms of residence in close relations with the

- **rozwój technologiczny w zarządzaniu i sterowaniu inteligentnymi budynkami, miastem** oraz zrównoważonym środowiskiem mieszkaniowym,
- **nowe kreacje i wizje architektoniczne** nowych form zamieszkania w ścisłym powiązaniu z zastaną tkanką miejską, środowiskiem mieszkaniowym, naturą, przyrodą etc.

Upoważniają mnie do takiego stanowiska znaczące zmiany i tendencje jakie zachodzą w kształtowaniu funkcjonalno – przestrzennym mieszkania, domu, zespołu mieszkaniowego oraz osiedla mieszkaniowego w zrównoważonym środowisku mieszkaniowym w Europie w pierwszych trzynastu latach bieżącego wieku. Dotyczą one nowego podejścia do zagadnień kształtowania miejsc zamieszkania w **relacji człowiek – otoczenie oraz architektura – a natura**.

**Architekturę mieszkaniową początku XXI wieku m.in. charakteryzują:**

- **Poszukiwanie nowych idei i wizji kształtowania środowiska mieszkaniowego** w relacji do otoczenia w harmonii z przyrodą i krajobrazem.
- **Poszukiwanie nowych mieszkaniowych form architektonicznych** silnie związanych z naturą i otoczeniem.
- **Zanikanie granic pomiędzy różnorodnymi formami zabudowy jednorodzinnej oraz wielorodzinnej** poprzez przenikanie i przemieszanie się tych form zamieszkania we wspólnej przestrzeni architektonicznej w różnorodnie kształtowanych budynkach mieszkalnych w pionie i poziomie.
- **Poszukiwanie niekonwencjonalnych nowych środków wyrazu plastycznego, estetycznego oraz rozwiązań kompozycyjnych** zespołów mieszkaniowych w zgodzie z naturą oraz duchem miejsca.
- **Stopniowe odchodzić od tradycyjnych rozwiązań funkcjonalno-przestrzennych** w architekturze i urbanistyce w kierunku poszukiwań nowego, innego, nieznanego.

Obecnie nie istnieją przeszkody techniczno – technologiczne w realizowaniu najbardziej skomplikowanych form architektonicznych. **Natomiast brakuje nowych idei i wizji społecznego i humanistycznego rozwoju siedlisk ludzkich dostosowanych do potrzeb społeczeństwa przyszłości.** Będziemy więc czekać na pojawienie się nowych, przyjaznych i zaspokajających wszechstronne potrzeby człowieka XXI wieku zrównoważonych form zamieszkania w zdrowym zrównoważonym środowisku mieszkaniowym.

**Przyszłe pokolenia ocenią czy obecne prognozy i wizje się sprawdziły. Jeżeli tak to w jakim stopniu. Jestem w tym wypadku niepoprawnym optymistą.**

## A W POLSCE?

Cechą charakterystyczną współczesnej architektury mieszkaniowej XXI wieku są ciągłe eksperymenty i poszukiwania nowych form zamieszkania. Dotyczą one samej architektury mieszkaniowej jak i innowacyjnego kształtowania zespołów mieszkaniowych w relacji do natury i otoczenia. **Priorytetem jest zawsze człowiek i jego wszelkie potrzeby. Kreacja funkcjonalno – przestrzenna tworzy jedynie ramy przestrzenne dla życia mieszkańców i zapewnienia kontak-**

existing urban tissue, housing environment, nature, etc.

I am authorized to take such a stand by significant changes and tendencies occurring in the functional and spatial shaping of a flat, a house, a residential complex and a housing estate in sustainable housing environment in Europe during the first 13 years of the present century. They refer to a new approach to the problems of shaping places of residence in the relation **man – surrounding area and architecture – nature**.

**The residential architecture of the beginning of the 21<sup>st</sup> century is characterized by:**

- **The search of new concepts and visions of shaping housing environment** in the relation to the surrounding area, in harmony with nature and landscape.
- **The search of new residential architectural forms** strongly connected with nature and the surrounding area.
- **Vanishing of borders between diversified forms of one-family and multi-family architecture** by intermingling and blending of these forms of residence in a common architectural space in variously shaped residential buildings, vertically and horizontally.
- **The search of non-conventional new means of artistic, aesthetic expression and compositional solutions of residential complexes**, in harmony with nature and the genius loci.
- **Gradual departure from traditional functional and spatial solutions** in architecture and urban planning towards the search of the new, the different, the unknown.

At present there are no technical nor technological obstacles in the implementation of even the most complicated architectural forms. **There are, however, deficits in terms of new concepts and visions of social and humanistic development of human habitats adjusted to the needs of the society of the future.** Therefore, we will be waiting for the appearance of new friendly sustainable forms of residence in a healthy sustainable housing environment, satisfying complex needs of man of the 21<sup>st</sup> century. **The future generations shall assess whether the current forecasts and visions will have come true. If so, to what extent. I am an incurable optimist in this respect.**

## AND IN POLAND?

**A characteristic feature of the contemporary residential architecture of the 21<sup>st</sup> century are still experiments and the search of new forms of residence. They pertain to the housing architecture itself, as well as innovative shaping of residential complexes in their relation towards nature and the surrounding area. Man and man's needs – this is always a priority. The functional and spatial creation merely creates a spatial framework for the life of residents and for securing interpersonal contacts and exposing shared values of individual locations. An important role that decides about the spatial form and artistic expression of a sustainable residential complex which is a subject of an architectural and urban design is played by the concept assumed.**

Since the dawn of time man has always attached great importance to the place of his residence, the

**tów międzyludzkich oraz wyeksponowania tożsamyh walorów miejsc lokalizacji. Ważną rolę decydującą o kształcie przestrzennym i wyrazie plastycznym projektowanego architektonicznie – urbanistycznie zrównoważonego zespołu mieszkaniowego odgrywa przyjęta idea.**

Człowiek od zarania dziejów bardzo dużą wagę przywiązywał do miejsca zamieszkania, oblicza i kształtu swojego domu. Dążył do zapewnienia swojej rodzinie jak najlepszych warunków bezpieczeństwa, wygody i ochrony zdrowia. Dążył także do tego, by jego marzenia o domu idealnym związane m.in. z atrakcyjną lokalizacją domu, estetyczną architekturą, oryginalnym układem funkcjonalnym itp. spełniły się. Ludzkie marzenia i dążenia do ich realizacji stały się motorem wszelkich działań, a w konsekwencji ciągłego rozwoju w przeciągu wieków doprowadziły do aktualnego stanu architektury mieszkaniowej. Warto więc pokusić się o jej ocenę i na tej podstawie postawić prognozę odnośnie dalszego rozwoju miejsc zamieszkania człowieka i jego rodziny.

**Myślę, że w warunkach polskich będzie to stopniowe wprowadzanie, a w niedalekiej przyszłości na szeroką skalę zrównoważonych form zabudowy mieszkaniowej w strukturę urbanistyczną miast różnej wielkości, a także wsi ze szczególnym zwróceniem uwagi na aspekt społeczny czyli m.in. zapewnienie dostępności do własnego mieszkania lub domu. Moim zdaniem przyszłość w zakresie kształtowania nowych form zamieszkania czy też osiedla jutra w Polsce będzie prawdopodobnie odpowiadać aktualnemu poziomowi kształtowania zrównoważonych zespołów mieszkaniowych i zdrowego środowiska mieszkaniowego w przodujących w tym zakresie państwach Europy Zachodniej.**

#### PRZYPISY:

- <sup>1</sup> Ziemia z perspektywy Saturna – Gazeta Wyborcza 24 lipca 2013 str. 17
- <sup>2</sup> „Coś, które nadchodzi. Architektura XXI wieku.” – wydawnictwo: Fundacja Bęc Zmiana, Warszawa 2011 r.

#### BIBLIOGRAFIA:

- [1] Coś, które nadchodzi. Architektura XXI wieku – wydawnictwo: Fundacja Bęc Zmiana, Warszawa 2011 r.
- [2] Giddens Anthony, Klimatyczna katastrofa, wydawnictwo: Prószyński Media sp. z o.o., Warszawa 2010.
- [3] Lubelska Maria, Architektura humanitarna – wybrane zagadnienia. Praca doktorska, Wydział Architektury Politechniki Krakowskiej, promotor: Waclaw Seruga, Kraków 2015 r.
- [4] Paszkowski Zbigniew, Miasto idealne w perspektywie europejskiej i jego związku z urbanistyką współczesną, wydawnictwo: Universitas, Kraków 2011r.
- [5] Seruga Waclaw, Architektura mieszkaniowa XXI wieku. Prognozy rozwoju/ Twenty-first century housing architecture. Development [w:] Czasopismo Techniczne Architektura/Technical Transactions Architecture 1-A/2014, str. 209 – 239, wydawnictwo: Politechnika Krakowska, Kraków 2014r.
- [7] Seruga Waclaw, Domy jutra – domy marzeń. Eksperymenty i poszukiwania/ Tomorrow's house – dream houses. Experiments and searches [w:] Dom i osiedle jutra. Część II/Tomorrow's house and estate. Part two., Środowisko Mieszkaniowe/Housing Environment nr 12/2013 str. 244-341, wydawnictwo: Katedra Kształtowania Środowiska Mieszkaniowego WA PK, Kraków 2013r.
- [7] Seruga Waclaw, Nowe formy zamieszkania w zrównoważonym środowisku mieszkaniowym/New forms of residence in a sustainable housing environment [w:] Dom i osiedle jutra. Część II/Tomorrow's house and estate. Part two., Środowisko Mieszkaniowe/Housing Environment nr 12/2013 str. 114 - 133, wydawnictwo: Katedra Kształtowania Środowiska Mieszkaniowego WA PK, Kraków 2013r.
- [8] Seruga Waclaw, Zrównoważone zespoły mieszkaniowe jutra/Tomorrow's sustainable residential complexes [w:] Dom i osiedle jutra. Część I/Tomorrow's house and estate. Part one., Środowisko Mieszkaniowe/Housing Environment nr 11/2013 str. 303 - 341, wydawnictwo: Katedra Kształtowania Środowiska Mieszkaniowego WA PK, Kraków 2013r.

face and form of his house. He has aimed at providing his family with the best conditions of safety, comfort and health protection. He has also pursued his dreams of an ideal home, connected with e.g. an attractive location, aesthetic architecture, original functional arrangement, etc. Human dreams and pursuits have become a driving force for all actions, and in consequence for constant development; over centuries they have led to the current condition of residential architecture. Therefore, it seems well-grounded to try and evaluate it and on this basis to formulate a forecast with reference to further development of places of residence of man and his family.

**I believe that in Polish conditions all this will have a form of gradual and later on broad introduction of sustainable forms of residential architecture in the urban structure of towns and cities, as well as villages, with special attention paid to the social aspect, that is securing access to one's own flat or house.**

**In my opinion, the future in terms of shaping new forms of residence or of a housing estate of tomorrow in Poland will probably correspond to the current level of forming sustainable residential complexes and healthy housing environment in the states of Western Europe, which are in the lead in this field.**

#### ENDNOTES:

- <sup>1</sup> Earth from the Perspective of Saturn – Gazeta Wyborcza 24 July 2013 p. 17
- <sup>2</sup> “Coś, które nadchodzi. Architektura XXI wieku.” – published by: “Bęc Zmiana” Foundation, Warsaw 2011.

#### BIBLIOGRAPHY:

- [1] Coś, które nadchodzi. Architektura XXI wieku – published by: “Bęc Zmiana” Foundation, Warsaw 2011.
- [2] Giddens Anthony, Klimatyczna katastrofa, published by: Prószyński Media sp. z o.o., Warsaw 2010.
- [3] Lubelska Maria, Humane Architecture – Selected Topics. Doctoral dissertation, Faculty of Architecture, Cracow University of Technology, Supervisor: Waclaw Seruga, Cracow 2015.
- [4] Paszkowski Zbigniew, Miasto idealne w perspektywie europejskiej i jego związku z urbanistyką współczesną, published by: Universitas, Cracow 2011.
- [5] Seruga Waclaw, Architektura mieszkaniowa XXI wieku. Prognozy rozwoju / Twenty-first century housing architecture. Development [in:] Czasopismo Techniczne Architektura / Technical Transactions Architecture 1-A/2014, pp. 209–239, published by: Cracow University of Technology, Cracow 2014.
- [6] Seruga Waclaw, Domy jutra – domy marzeń. Eksperymenty i poszukiwania / Tomorrow's houses – dream houses. Experiments and searches [in:] Dom i osiedle jutra. Część II / Tomorrow's house and estate. Part two., Środowisko Mieszkaniowe / Housing Environment No. 12/2013 pp. 244–341, published by: Chair of Housing Environment, Faculty of Architecture, Cracow University of Technology, Cracow 2013.
- [7] Seruga Waclaw, Nowe formy zamieszkania w zrównoważonym środowisku mieszkaniowym / New forms of residence in a sustainable housing environment [in:] Dom i osiedle jutra. Część II / Tomorrow's house and estate. Part two., Środowisko Mieszkaniowe / Housing Environment No. 12/2013 pp. 114–133, published by: Chair of Housing Environment, Faculty of Architecture, Cracow University of Technology, Cracow 2013.
- [8] Seruga Waclaw, Zrównoważone zespoły mieszkaniowe jutra / Tomorrow's sustainable residential complexes [in:] Dom i osiedle jutra. Część I / Tomorrow's house and estate. Part one., Środowisko Mieszkaniowe / Housing Environment No.11/2013 pp. 303–341, published by: Chair of Housing Environment, Faculty of Architecture, Cracow University of Technology, Cracow 2013.

Translation by Iveta Kulczycka